

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 24 Cor.
Pe un jum. . . 12 «
Pe o lună . . . 2 «

Preț de Distribuție

Pe un an . . . 4 Cor.
Pentru România și
America . . . 10 Cor.

Preț de zi pentru Ro-
mânia și străinătate pe
an 40 franci.

TRIBUNA

REDACTIA
și ADMINISTRATIJA
Deák Ferencz-utca 20,
INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.
Mulțumite publice și Loc de-
schis costă fiecare șir 20 fil.
Manuscripte nu se ina-
poiază.
Telefon pentru oraș și
comitat 502.

Grigore Tocilescu.

București, Septembrie 1909.

Prin moartea lui Grigore Tocilescu românii au pierdut pe unul din cei mai erudiți bărbați ai lor, a cărui nume și lucrări erau cunoscute și apreciate în întreaga lume științifică de pretutindeni. Ca om de muncă neobosită, precum sunt puțini pe pământul românesc, activitatea sa științifică este bogată în roade. La universitate, al cărei profesor era, la muzeul archeologic, al cărui fondator și conducător a fost, la Academia română, la Societatea geografică, la Ateneul român, la Societatea istorică, pe tot locul Tocilescu era omul muncii și al științei. Monumentul neperitor, ce și-a ridicat însuși pentru toate veacurile, este studiul și lucrarea sa privitoare la ruinele romane uriașe din Dobrogea, cunoscute sub numirea Tropaion dela Adamklissi. »Nașterea acestui monument — zice Grigore Tocilescu — stă în strânsă legătură cu însuși leagănul istoriei neamului românesc. Uriașul trofeu, ce împăratul Traian a înălțat la Dunărea-de-jos, după ce în două crunte și grele războaie a sfărmat pe vitejii daci și le a supus țara, are pentru noi românii o în-doită însemnătate: el servă de neperitoare mărturie nu numai pentru prefacerea Daciei în provincie romană, dar încă și pentru minunatul proces început odată cu această prefacere, din care a răsărit cel dintâi vâstar al națiunii noastre.

Desgroparea acestor ruine, apoi restau-rarea lor, și descrierea archeologică și isto-

rică a tuturor părților, sculpturilor, ornamen-tațiilor și inscripțiilor erau probleme, fiecare pentru sine, cari reclamau vaste și temeinice cunoștințe și totodată multă trudă. Tocilescu dispunea de amândouă, și pe amândouă le-a pus în serviciul acestei lu-crări mari și însemnate. Cartea publicată de Tocilescu în colaborare cu învățații Otto Benndorf și Georg Niemann »Monumentul dela Adamklissi Tropaeum Traiani«, editată la Viena de Alfred Hölder și tipărită de Holzhausen în formă artistică, conține pe 172 pagini folio mare, nu numai munca în-vățatului român în această direcție, ci este totodată un giuvaer al literaturii noastre. Rar se va găsi în această literatură a doua lucrare, care din punct de vedere științific și artistic s'ar putea pune alături de pu-blicațiunea lui Tocilescu. Cunoscutul mecen din Viena, Niculae Dumba, a purtat che-ltuelile însemnate atât pentru edițiunea ro-mână cât și cea germană, în care a apărut cartea.

Incercările învățaților germani, cu deose-bire ale profesorului A. Furtwängler, a do-vedi că Trofeul dela Adamklissi nu s'a înălțat în timpuri traianice, ci sub stăpânirea lui Augustus, nu pot slăbi prin nimic meritele lui Tocilescu, nici în cazul când ele ar birui. Toate studiile științifice, cari se fac în jurul monumentului de învățații tuturor națiunilor mari, se întemeiază pe lucrările lui Toci-lescu, care astfel ocupă și va ocupa și în viitor un loc nedisputat ca învățat român în lumea științifică internațională.

Pentru românii din Ungaria Grigore To-

cilescu păstra multe simpatii și adeseori avea ocaziune ale manifesta. În Academia română, însărcinat fiind cu examinarea memoriului politic al dlui Eugen Brote »Chestiunea ro-mână în Transilvania și Ungaria« Tocilescu își termină raportul său amănunțit cu cu-vintele calde: »Aceasta este drama pe care autorul ne-o desfășură înaintea ochilor în tablouri vii și mișcătoare, pe cari nu putem ale urmări decât cu inima sângerândă și palpitând, fiindcă este vorba de frații noștri și fiindcă slăbirea lor este slăbirea noastră«. Ca membru al senatului Tocilescu, care aparținea după confesiunea sa politică par-tidului conservator, a fost în mai multe rânduri raportorul comisiunii însărcinate cu răspunsul la mesajul tronului.

În calitatea aceasta el a avut privilegiul a se pronunța în parlamentul român și asu-pra situației politice a românilor din statul ungar. În ședința dela 12 Decembrie 1894 el zice la adresa opozițiunii între altele: »nu confundați politica statului cu politica sau idealul națiunii. Poate să fiu și eu, și cine dintre români nu este, un fervent do-ritor după acel vis de aur pentru unitatea națională; poate să grăiesc și eu ca și d. Urechie de pe catedră, ca profesor în che-stiunea națională, dar aici sunt senator, nu mă adresez studenților mei, în sufletul că-roră trebuie să aprind flacăra patriotismului, pentru ca să o păstreze și să-i conducă pe căile largi ale vieții, și vorbesc d-voastre, bărbați maturi și cu lungă experiență, cari știți păstra măsura în toate și a cântări eve-nimentele în balanța timpului... Cu cât re-

FOIȚA ZIARULUI »TRIBUNA«.

O satiră politică franceză.

Cu ocazia deschiderii parlamentului francez.

De Horia Petra-Petrescu.

Deputații noștri naționali stau iarăși în foc. Se vor încrușișă iarăși privirile lor cu ale celorlalți, vorbele vor sbura dintr'o tabără la cealaltă și iarăși va fi neputincios clopoțelul domnului președinte să aducă liniște în zăvra asta deslănțuită.

De obicei nu se face politică în subsol. — Dar nu ne'mpiedică nimeni să atingem, de astă-dată, și politica. Politica în literatură. Și numai într'o singură operă, într'o piesă teatrală.

Dacă am vrea să urmărim rolul politiceii, mai bine zis, efectul constelației politice asupra lite-raturii și (mai apoi) influența operelor cu tendințe politice asupra publicului, am avea lipsă de o lucrare mai mare, care nu se potrivește pentru foiletonul »Tribunei«, deși ar interesa pe cetitori să urmărească cum tresăla întreagă Franța după războiul din 1870/1, auzind pe »Fiica lui Rol-land« de Henri de Bornier, cum aplauda publicul »Nunta lui Figaro« de Beaumarchais, în 1784 cinci ani înainte de revoluția franceză, sau — ca să nu mergem prea departe — cum aplauda pu-blicul sibiian pe »Wilhelm Tell«, în preseara eve-nimentelor din 1848. (caz relatat de Gh. Barițiu în istoria sa).

De astă-dată nimic din toate acestea. E vorba de o comedie mai nouă a unui scriitor francez

de seamă: Jules Lemaitre, criticul literar și scrii-torul apreciat.

Satira francezului biciuiește stările politice fran-ceze. Subiectul e simplu, și pe cât e de simplu, pe atât de evidentă e și satira.

»Le député Leveau« — »Deputatul Leveau« — căci acesta este numele comediei în patru acte, care a avut succese pe scena teatrului Vau-deville, începând cu 1890 (anul premierei) — e tipul »arivistului«. Leveau ajunge deputat cu program republican radical. Vorbirile sale opo-siționale sunt acerbe în gradul superlativ. Când vorbește, ministrul se clatină pe fotolii, atâta vervă și atâta putere de convingere a intrupată în cu-vintele sale. Demagogul republican dă multă bătaie de cap cercurilor diriguitoare.

Ce curse i-s'ar putea așeza, ca să desarmeze? Sunt zadarnice ori și ce încercări. Glasul lui Leveau tună și fulgeră în incinta parlamentului — aducând pe ascuțitul săbiei toate »trădările« guvernului.

Un singur mijloc ajută. Care? Cherchez la femme!

Marchiza de Grèges îi face cunoștința — o cunoștință pusă la cale anume — cu ocazia unui »jour«. O zi fatală pentru »deputatul Leveau«, căci acum îi vine lui mai mult la cunoștință de câte are lipsă, ca să poată figura în societatea Marchizei de Grèges. Cu averta nevastă sale — căci Leveau e însurat, având o nevastă cam pro-știică, dela țară, geloasă la extrem — Leveau învață să călărească, angajează valeți, cari să-i umble în călcăie — lui, deputatului radical, ales de »plebea« din provincie! — își mobilează odăile după ultima modă, în sfârșit, se face luntre și

punte să poată figura într'un rând cu Dalila po-litică — cu Marchiza de Grèges.

Ați priceput desigur: Marchiza de Grèges nu este atât de naivă să dea atenție unui »mitocan« parvenit pentru altceva, decât ca să i arunce nă-sip în ochi și să-și poată țese firele cu bărbatul ei, aderent al partidului dreptei.

Marchiza de Grèges e o politiciană de prime ordine, care poate face concurență orișicărui mi-nistru-președinte. Leveau, care dispunea de 3 jurnale. Leveau, care întreba în plin parlament pe miniștri, dacă-și bat joc de sufragiul universal, cetind articolele lor, scrisse în preajma ultimelor alegeri, când aceștia promiteau sus și tare votul universal, Leveau, care se bătea în piept și de-clama »aveți în fața d-voastră milioane de bieți oameni, cari știu ceea ce vreau și cari vreau alta decât d-voastră!...« »Nu e vorba să mă bucur de succesul meu personal; e vorba de principiile, cărora mi-am consacrat existența« (pag. 22 și 25 *) — acest Leveau își pleacă capul domesticit de surisul malițios al marchizei, declarând: »Fii sigură, că nu suntem noi, la urma urmei, nici urși, nici fanatici, nici boemi, ca să nu pricepem eleganța vieții și să n'o gustăm«.

Întreagă psihologia aceasta este redată de Le-maitre cu adevărată măiestrie — nu de geaba îl chiamă Le maître — maistrul.

Momentele sunt bine prinse: starea psiholo-gică a unui om dela țară, fără prea multă învă-țătură solidă, fără caracter hotărât, îmbibat cu fraze oratorice sunătoare, încrezut în succesele sale, ajuns mai apoi într'un mediu cu desăvâr-șire nou, orbit de luxul, de eleganța, care dom-

*) Editura Calman Lévy, Paris, 1898.

gatul României va deveni mai tare înăuntru, mai respectat în afară, cu atât viitorul românismului va fi mai asigurat. Să întărim dar mai întâiu acest simbul al românismului, să facem din el un soare strălucitor, care să încălzească și să lumineze tot ce este suflare românească pe pământ... Persecuțiunile ce îndură românii din Transilvania dela guvernul unguresc nu pot compromite existența unui popor; ele vor avea un rezultat contrariu scopului ce urmăresc; o cauză sfântă are totdeauna nevoie de martiri, pentru ca să triumfe.

Disparițiunea lui Tocilescu produce un gol pe tărîmul activității științifice române și mai ales Universitatea și Academia română vor resimți acest gol. Numele lui va străluci înainte și după stingerea spiritului său atât de luminat și noi ne vom mândri pentru toate timpurile cu producțiunea valoroasă a lui Grigore Tocilescu.

Noi și ei. Aradul e astăzi îmbrăcat de sărbătoare. Persoane oficiale și o mulțime de streini au alergat să-și dea prinosul lor de recunoștință celor 13 martiri executați la 6 Octomvrie 1849 pe piața orașului. Vedeam bărbați cu inima înlănțuită de emoțiune și femei a căror jale nu se ștersese multă vreme după serbare de pe obrazul lor.

În fața unor astfel de acte pioase, inima noastră oricât de pornită ar fi împotriva asupritorilor noștri — nu poate să reziste mișcării de care e cuprinsă.

Fără voie duiosia ni-se sălășluiește în suflet și un fel de admirație — deși timidă — începe a ne încolți în inimă.

Suntem creștini și avem datorința pioasă de a slăvi amintirea acelora, care s'au stins fără de vreme.

În momentul acesta însă mă gândesc, că și noi avem eroii noștri, cari au săvârșit și ei aceleași acte mărețe, ca și cei treisprăzece martiri unguri. Unde este însă slava și prinosul nostru de mulțumire și recuno-

știță, care li-le datorăm? Unde sunt lacrimile cu care trebuie să udăm an de an țărîna mormântului lor?

Căci dacă sfârșitul celor 13 a fost tragic, nu e mai puțin adevărat, că marele nostru Avram Iancu s'a sfârșit și mai greu, având să îngroape cu sine durerea, de a nu fi câștigat nimic pentru poporul său.

Iar noi, urmașii acestui brav erou, să fim împinși cu sulitele dela groapa lui; o piatră rece să nu-l poată eterniza și să n'avem dreptul nici măcar să-l plângem!! Unde este simțământul creștinesc al guvernanților acestei țări, unde este cavalerismul, care îngăduie și pe dușman să-și sărbătorească morții săi mari, necum pe noi, cari ne-am obișnuit de multe-ori să ne zicem frați? — Avem nădejdea, că vremurile se vor schimba și că eroii și ai noștri și ai lor vor avea dreptul la recunoștința tuturor. Atunci numai vom putea zice, că trăim într'o țară civilizată.

Ce va să zică un mandat de deputat pentru »moderații« noștri dovedește în mod izbitor cazul lui Șeghescu. Acest om, după ce a fost ales deputatul Oraviței, se știe pe prețul căror brutalități își ilegalități, a uzat de o apucătură jonică spre a-și păstra și postul de profesor care e incompatibil cu deputăția, fiind un post plătit de stat: a pus câțiva »credincioși« de ai săi să conteste mandatul, pe niște motive pentru cari știe că nu i-se va lua deputăția. În același timp și a anunțat singur cazul de incompatibilitate secției respective din cameră.

Toate acestea sunt apucături, firește. Ceia ce-i mai cinic e faptul că Șeghescu eludează legea tocmai prin apucături de formă cari simulează respectul ei. Astfel respectă legea făuritorii »moderații« ai legilor noastre.

Proiectul de constituție a Bosniei e hotărît în toate amănunțele și va fi publicat. Publicarea lui întârzie din pricină că primul-ministru ungur d. Wekerle refuză să contrasemneze documentul, guvernul fiind în stare de demisiune. Proiectul nu se va putea deci publica decât după numirea noului guvern.

nește acolo și sedus și de dialectica necunoscută lui până atunci.

O dialectică, care — dacă n'ai ochii în patru — te dă de mal, fără să vrei, cu principiul cu tot. Căci ascultați o discuție între Marchiză, între Marchiz și între Leveau. Marchiza a obținut dela Leveau iscălitura sa pentru un apel circular al bărbatului ei — politicianul dreptei, partidul reformist! — apel pentru viitoarele alegeri electorale ale consiliului general și când este sigură de izbânda partidului ei — e actul al III-lea, telegramele curg din toate părțile, anunțând rezultatele obținute — invită pe Leveau să redacteze împreună *mulțumită către alegători*. Observați ironia, observați jocul elegant cu cuvintele și cu noțiunile și recunoașteți, că bietul Leveau e într'o stare foarte dificilă.

Actul III, scena 2.

Marchiza: Dar, fiindcă succesul e asigurat de aici înainte, ce ar fi de am redacta în grabă scrisoarea de mulțumită alegătorilor? Ar fi îndată gata și n'ați avea decât să o așterneți mâine înaintea comitetului central.

Marchizul: Ideie excelentă! Dictează d-ta Leveau. Marchiza va scrie.

Leveau: (dictând) »Cetățeni!...«

Marchizul: Nu ți-ar plăcea mai bine »Domnilor!«?

Leveau: Vreau să amintesc numai, că nu i-am numit în circularele precedente »Domnilor«.

Marchizul: Bine, dar acum?

Marchiza: De ce să nu urmezi să-i numești »alegători«? E cuvântul ales de comitetul cen-

tral. E compromis între »Domnilor« și »Cetățeni«. Nu veți găsi unul mai bun.

Leveau: Atârnă dela regiuni. În fine. Bine: alegători! (dictează) »Alegători! Cuvântul vostru ultim este condamnarea definitivă și fără de apel a nerușinării și a tertipurilor nefaste ale parlamentarismului...«

Marchizul: Foarte bine!

Leveau (dictează), »a politicii de intrigă, de bătălii, de nepotism și de înșelătorii financiare.«

Marchizul: Foarte bine!

Leveau (dictează): »Ați manifestat sus și tare în favoarea principiilor cu adevărat republicane...«

Marchizul: Nu ar fi mai bine: »principiilor conservatoare?«

Leveau: Asta nu-i tot una! Bagă de seamă că ți-am făcut o conceslune. Am zis: »cu adevărat republicane.«

Marchiza: Atunci »cu adevărat republicane« e mai puțin tare decât simplu: »republicane?«

Leveau: Evident!

Marchizul: Prietenul meu, nu putem accepta, »republicane.«

Leveau: Nici noi nu putem accepta »conservatoare.«

Marchiza: Vreți »democratice?«

Marchizul: De am zice: »înțelepte democratice?«

Leveau: Știți Dvoastră, că »înțelepte democratice« vrea să zică »reacționare!«

Marchiza: Să căutăm altceva... Să scriem, simplu de tot: »În favorul ideilor liberale!«

Leveau: Liberale? — Hm! fie; dar să se mai adauge atunci: »și revoluționare.«

Marchizul: Dar asta e contrarul!

Doliul național al Sârbilor.

De un an de zile atmosfera orașului Agram este încărcată de acei microbi ai urei omenești, care ne fac să credem că suntem în plină furie a persecuțiilor idioate, începute odată cu intrarea în viață a secolului al 16 lea, persecuții, care au costat viața la sute de mii și milioane de ființe omenești.

Astăzi în toată civilizația, când libertatea gândirii este garantată de legi, în toate statele cu cultură europeană — afară de nenorocita noastră Ungarie — unde granițele politice sunt neafinse, atâta vreme, cât înaintarea firească a neamurilor cuprinse între ele nu este jignită de dispoziții contrare ei, astăzi zic — trebuie să asistăm la una din cele mai scandaloase frământări, unde se discută cu aprindere privirea de libertate a 53 de suflete — ba până mai dăunăzi era încă în cumpănă chiar viața lor.

În sfârșit cuvântul greu a sunat. După aproape șapte luni de încordare, și după 150 de zile de încercări zadarnice de a se găsi vinovații acuzaților din Agram, astăzi vorba grea a președintelui a deslegat sufletele ținute într'o continuă agitație. — 184 de ani de temniță grea a fost sentința; — Viața »vinovaților« a fost cruțată, zice altă parte a ei, ca o drastică ironie.

Am primit aceasta veste cu acel sânge rece, care l păstrăm în fața tuturor actelor arbitrare, la care suntem supuși din partea »indulgentei« noastre stăpâniri — aproape în fiecare zi.

Rezultatul desbaterilor dela Agram ne era înainte cunoscut, și dacă n'a fost tocmai atât de grav cum îl presupuneam noi, faptul acesta se datorește desigur numai împrejurării, că acuzații n'au fost puși înaintea unei Curți »automate«, ci au stat în fața unor judecători, cari mai mult sau mai puțin sunt și ei oameni.

Sentința dela Agram nu este născută din concepția imparțială și curată a unor datorințe de drept public, ea este dictată de corifeii politicii noastre »cinstite« dela Budapesta și Viena.

Căci dacă răsfoim mersul întreg al acestui proces vom putea observa foarte ușor, că nevinovăția pretinșilor iredențiști este evidentă.

Chipurile Regelui Petru, colorile naționale sârbești găsite pela acuzați, sunt acestea o dovadă despre culpabilitatea lor? Pretinsele legături cu comitetul pansârbesc dia Belgrad, fost-au ele dovedite? Am putea zice că da, numai atunci când martorul principal Nastici, acest aventurier, cu suflet mic și fără rușine ar fi rămas până la sfârșit, pentru a-și dovedi acuzațiile din broșura sa »Fi-

Leveau: Cu atât mai bine! Vor fi toate părțile reprezentate... Vreți așa: »revoluționare pacifice?« Asta-i ultima mea concesie.

Marchizul: (după ce a întrebat pe marchiză cu o privire) Nu putem, cuvântul »revoluție« să nu fie în frază.

Marchiza: Ce ar zice Placide, episcopul din Tarascon?

Leveau: Dar dacă nu e cuvântul asta, ce va zice »Libera cugetare« din Romorantin?

Marchiza: Să căutăm un alt epitet... Să zicem, spre pildă: »ideile liberale rezolute.«

Leveau: Cu asta n'ai spus nimic.

Marchiza: Asta nu-ți poate face nici un rău. Fii atât de gentil, primește redacția mea.

Leveau: Fie; dar fraza e prea scurtă așa cum este; trebuie să fie puțințel mai rotunzită.

Marchiza: Să mai adaugem: »cari sunt propagatorii adevăratului progres.«

Marchizul: Mie mi-ar plăcea mai bine: »factorii«, asta-i altceva. (Complectează gândirea cu un gest).

Marchiza: »Factorii progresului adevărat. Merge?«

Leveau: Bine, așa! Dar ce vreți? »liberal« mă jenează puțin. La urma-urmei, e un cuvânt al stângii-centrului.

Marchiza: Cu toate astea e un cuvânt, care derivă dela libertate.

Leveau: E libertate și libertate.

Marchiza: Ai dreptate. Există pentru fiecare om în parte o libertate, a sa proprie și mai există și aceea a celorlalți. Sunt oameni, cari nu țin prea grozav la cea de-a doua.

Leveau: D-voastră sunteți oamenii aceia.

nale. Faptul însă, că la mijlocul depozitiilor sale a fost prins cu mâța 'n sac și adus în încurcatură s'a făcut nevăzut, faptul acesta e cea mai vie dovadă că acuzațiile sale le-a făcut numai sub presiunea unor indivizi dornici de senzații, și condus de lipsa de caracter, inerentă vagabondului aventurier, de orice categorie ar fi.

Rămâne deci clar ca lumina zilei, că procesul acesta monstru a fost înscenat, a fost, cum am zice, tras de păr, și trasă de păr a fost și sentința, pentru a se purta oarecum, pe căi rătăcite opinia publică ajunsă la apogeul indignării. Am văzut cum în multe rânduri presa străină neinfluențată de arginți păcătoși, s'a ridicat în diferite rânduri pentru sistarea nedreptăților dela Agram. Am văzut cum minți luminate, conduse de spiritul dreptății și iubirea deapropelui, ca a marelui Björnson s'a pus în serviciul acestor datorințe omenești luând apărarea acuzațiilor. Trufia »camarilei« însă își continua calea, urmărită de strigătul de răzbunare al tuturor oamenilor de bine. Nu cu acte arbitrare se poate potoli ura ce incolțește în sufletul neamurilor, nu dictând pedepse de sute de mii de coroane și sute de ani de închisoare veți putea scăpa țara de primejdia la care singuri o expuneți — corifei fanatici — ci îngrijind de cultura firească a popoarelor, pe care le conduceți, dându-le hrana sufletească pe care o cer, fără favoruri față de nici unul din ele, căci datorințele lor sunt aceleași. Luați-le de pe cap administrația păcătoasă — atâtea slugi plătite cu bani scumpi, cari servesc interesele voastre personale și lasă în voia sorții durerile noastre; schimbați-vă colții de câne, primeniți-vă sufletul cu simțiri moderne, cu calitățile mari ale unor Széchenyi, Wesselényi și Deák; desbrăcați haina șovinismului ridicol; numai atunci veți putea sădi pacea între popoare, numai atunci veți putea garanta viitorul acestei monarhii și viitorul dinastiei.

Absolutismul în Croația.

În editura librăriei C. N. Stern, a apărut cu acest titlu, la Viena și la Lipsca, o nouă broșură a cunoscutului scriitor politic Scotus Viator. Ca și scrierile de până acuma, noua broșură a lui Scotus Viator, e străbătută de un spirit larg, generos, pătrunzător și analitic. El pledează și în aceasta broșură cu multă dragoste de adevăr pentru soarta croaților, cari îndură ca și celelalte neamuri din »Hungaria Felix« tirania șovinismului unguresc.

Chestiunea croată — scrie Scotus Viator — e una dintre chestiunile ardente ale monarhiei.

Marchizul: Ba mai mult D ta, iubitul meu Leveau.

Marchiza: În fine. Nu se mai știe cu siguranță.

Și așa: din republicanul radical, mielușelul dreptei, al partidului reformist, în urma tertipurilor femeiești, în urma conversațiilor din saloane, în urma jongleriei de iedei.

Iubire față de alegători? Fleacuri!

Cinste politică? Poveste!

Principii? Fraze, fraze, fraze!

Părerile lui Lemătre față de liberalism și față de republicanismul — radical nu ne împoartă aici.

Am voit să arătăm numai o parte din satira lui socială: pericolul saloanelor pentru politicieni, și mai cu seamă pentru politicienii opoziționali.

Am avea și noi doamne din elita ungurească, cari ar purta cu desteritate rolul marchizei de Gréges, dar e vorba că ai noștri — slavă Domnului! — nu se dau, fiindcă au alte principii și n'au nici mentalitatea lui Leveau. Căci altfel ar fi vai și amar: s'ar spori mulțămitele *cătră alegători*, scrise în stilul de mai sus.

Croații formează la partea dinspre răsărit a Adriaticei cel mai sigur zăgaz împotriva iredentismului italian, cel mai sigur bloc strategic între Viena și Seralevo, între Viena și imperiul otoman, și tot odată stăvila cea mai însemnată în calea maghiarizării. Croația va decide lupta dintre Austria și Ungaria. Austria va trebui să renască pe ruinele vechilor privilegii, ca o mare putere a unor națiuni libere. Croației i s'a destinat un rol de frunte în viitorul monarhiei. Prin anexarea Bosniei și Herțegovinei Serbia și-a pierdut influența în Croația și centrul de gravitațiune al chestiunii balcanice a trecut la Agram.

Guvernul unguresc — dacă ar avea măcar un singur membru cinstit și genial — ar putea să reducă total influența Austriei în Croația. Secretul unui astfel de succes nu e altul, decât *consolidarea naționalităților prin acordarea egalității de drepturi*. Austria n'ar putea să cuteze nimic împotriva națiunilor solidarizate. Guvernele ungurești însă nu bat nici odată căi drepte. În loc să creeze stări consolidate în Croația, ele au înfuriat pe croați și au înstăpânit în Croația o anarhie fără păreche în alte state constituționale.

Scotus Viator face apoi istoricul procesului de înaltă trădare din Agram și demască toate meschinăriile exponentului guvernului din Budapesta, ale baronului Rauch. Broșura lui Scotus Viator, bineînțeles, a întărit iarăși pe compatrioții noștri, căci mințea lor întunecată de șovinism a pierdut de mult facultatea de a recunoaște adevărul.

Situația germanilor în Austro-Ungaria.

Zilele trecute s'a ținut o serbare în Helmstadt în Bavaria o serbare istorică la care prințul Ludwig al Bavariei a rostit o cuvântare mai lungă asupra situației germanilor în Austro-Ungaria. În anul 1866, în războiul austro-prusac, Bavaria luase partea Austriei, prințul Ludwig fusese grav rănit într-o luptă la Helmstadt. Aici s'a ridicat un monument comemorativ la a cărui desvălire prințul a participat și a rostit o cuvântare importantă în care a vorbit de situația germanilor din Austro-Ungaria.

El care atunci luptase și își vărsase sângele pentru idealul unirii germanilor într'un singur imperiu, a trebuit să constate că ei au pierdut mult din puterea și rolul lor în Austria dar mai ales în Ungaria. Cifrele ce au publicat despre decăderea germanilor din Zips sunt un viu și izbitor comentariu la cuvântarea prințului.

Pe când în Austria ei au pierdut numai *politicește*, în Ungaria pierderile lor sunt mult mai grave, căci sunt *politice, culturale și etnice* în același timp. Afară de sași, nicăiri nu mai există o administrație, o instrucție și o viață publică germană (abstracție făcând de tânăra mișcare germană din Bănat), deși acum 40 de ani Ungaria era o țară pe jumătate nemțească în cultură, în administrație și prin viața ei dela orașe. De-atunci elementul german a fost lăsat de Germania și de germanii Austriei în părăsire și pradă maghiarizării. El azi se află în plină disoluție și a pierdut până azi sute de mii de suflete cari s'au maghiarizat.

Deși prințul Ludwig a îndemnat pe germani să și respecte patria totuși ziarele ungurești au găsit de cuviință să-l atace pe motiv că »agită pe nemții din Ungaria«. O nouă dovadă că ungurii nu se mulță-

mesc ca germanii să fie patrioți buni ci mai mult: *maghiarizarea*.

Iată unele știri despre discursul prințului:

Cu ocazia inaugurării monumentului în amintirea rănirii principei Ludvig în 1866 la Helmstadt, principele Louis a ținut un lung discurs relevând că urmările înfrângerii Bavariei era ideea strângerei germanilor într'un imperiu al mării Germanii căreia îi fusese destinat un viitor splendid. Însă cu atât mai dezastruoasă a devenit soarta germanilor în Austria. Smulși cu forța din Germania, germanii din Austria nu au putut să-și menție pozițiunea dirigentă în monarhie și se află acum într'o pozițiune desnădăjduită. Nu le mai rămâne decât de a se ajuta între dâșii, de a rămânea ferm uniți, de a înlătura certurile, de a trăi bine împreună. Dâșii trebuie să tindă a fi cetățeni credincioși, oameni solizi și eminenți și cu aceasta vor reuși a-și redobândi pozițiunea care li-se cuvine. Să nu se uite peste graniță, aceasta ar fi o trădare și este de asemenea de neadmis ca Germania să se amestece în afacerile monarhiei. Germanii să nu uite niciodată că războaiele pentru neafărnare au devenit necesare în urma desunirii și geloziei dintre germani și că Germania a învins prin unire. Anul trecut am văzut ce poate unirea. Prin unire Germania și Austro-Ungaria au împiedicat războiul care devenise amenințător. Vedem acum în Europa centrală tripla alianță care există de mulți ani și care va dăinui încă mulți ani spre cinstea națiunilor cari sunt reprezentate într'nsa. Pentru menținerea păcii e de observat că această triplă alianță cuprinde aproape teritoriul vechiului Imperiu al națiunii germane care i-a fost destinată durată, însă mai multă bucurie i-a fost dată astăzi prin alianța care există.

Iarăși „moderația“ dlui avocat Babeș.

Lumea românească știe pe răposatul Babeș, care a fost istoric, ziarist în vremile sale, deputat, membru al Academiei Române. Știe pe Dr. Victor Babeș, bacteriolog vestit, profesor de Universitate. Unii știu că în laboratorii de Institutul de bacteriologie al Drlui V. Babeș, lucrează și un frate al său. Avocatul Emil Babeș, din Pesta, i-s'a părut însă că nu se cunosc destui Babeși. Astfel și-a pus și dumnealui candidatura la glorie.

Vorba e, cum s'o capete? Cu opere de literatură, — se cere talent; de știință, — se cere originalitate. Cu opere naționale, — se cere iubire de neam. Și, totuși, avocatul din Pesta înțelegea să nu se spuie despre dânsul că a făcut și el, ca atâția alții, gură la tribunal și umbră pământului.

Dlul stă în Pesta, în orașul lui Alexici profesorul de românește, a lui Jaluzinski ziaristul român și a atâtor politicieni unguri și ungariu-dei, cari, fiind și avocați în bună parte, au legături și cu d. Babeș, cel încă fără notorietate! Vorbind cu ei, d. Babeș a putut să afle de ce i merge rău nației: că e extremă, că prea cere mult.

Și atunci un drum nou s'a deschis înaintea sa: drumul »moderației«. Chestia românească poate ajunge astfel la o soluție fericită. Un singur lucru se cerea: ca, adecă, românii să mai lase.

Lucrurile vine cam așa. Înaintea drumețului pașnic răsare ucigașul. Amenințat cu moartea, bietul om se luptă; se luptă și strigă, — poate strigă mai mult decât se luptă. Și iată că aleargă cineva, un fiu al lui. Ca să-l ajute? O Doamne nu, — că doar hoțul e cel mai tare! Și atunci ascultă-l cum face morală, celui acoperit de sângele său.

De ce e vorba? A trăi sau a muri! Ei bine: să aducă puțină cumpătare în setea de a trăi.

Ca și cum s'ar putea trăi și muri cu grade, când arma e ridicată asupra ta!

Mare plan! El n'a ajutat la rezolvirea chestiei de viață a unui neam, care e chestia românească. Dar a făcut să se vorbească de d. Babeș. Și aceasta, mai la urmă, era esențialul.

A fost vorba de dumnealui odată. Și uite acum că a doua oară numele-i ajunge pe buzele oamenilor. »Reichspost«, foala prințului moștenitor al Austro-Ungariei — ce mândrie, dle Babeș, care mai ieri erai doar un avocat ca oricare altul — publică un fel de scârboasă milogire a unui om fără simț pentru nația și pentru propria sa demnitate personală, prin care se cer »mijloace materiale« pentru a întemeia un partid kossuthist român, adică un partid de români cari sunt gata a începe o politică al cărei întâiu pas li scoate din tabăra românească. Mai greu lucru nici că se poate: să fi român nemal fiind român și luptând împotriva românilor... Fiind atât de iscusit planul, firește că »mijloace materiale« trebuie să curgă, și îmblășugat!, în folosul cauzei.

Cine a scris aceasta? Se spune numele dlui Babeș, descoperitorul moderației care-și poate găsi locul între »da« și »nu«, între a fi și a nu fi ce te-au lăsat părinții. Și grele cad pietrele asupra noului mucenic al nevoii de »mijloace materiale« dela Guvern.

Dacă ar fi altfel de om, d. Babeș ar fi căzut strivit. Dar nu! Dat fiind punctul de plecare și ținta manifestației sale »politice«, d-sa se poate ridica de jos nevătămat pentru a declara că la mijloc e o greșeală, o falsificare chiar, față de care d-sa anunță făgăduiala unui program care va veni la timpul său.

Va veni ori nu, — de d. Emil Babeș s'a vorbit. Se știe că d-sa e românul care recomandă românilor să nu mai fie români în acelaș grad, pentru a fi astfel mai buni unguri și a intra ca români în partide maghiare urmărind ținta distrugerii naționale a românilor. Odată mai mult se știe că d-sa e acest om rar, genialul cameleon menit a rezolva în sens unguresc prin români și pentru români chestia românească.

Mâne nu se va mai vorbi de joshica petiție a arginților din partea unui Iuda care e hotărât să nu-i arunce și să nu facă apoi ce-a făcut după lepădarea arginților lui celalt Iuda. Dar nu va trece mult și veți auzi vorbindu-se iarăși de d. Babeș. S'a deprins cu meșteșugul... Și trebuie să recunoaștem că i-a mers până acum așa de bine cu acest singur cuvânt magic de moderație, cum nu i-ar fi mers celui mai nobil, mai harnic, mai talentat, cult și patriot dintre români, după o muncă de zeci de ani de zile.

Atunci de ce-ar încela? Doar nu se rușinează cineva de o nimica toată!

(»Neamul Românesc«).

N. Jorga.

Moartea lui Gh. Kernbach.

(Gheorghe din Moldova)

Gingașul poet Gheorghe din Moldova, Gheorghe Kernbach, a răposat Luni 21 Sept. st. v. în Iași. Gheorghe Kernbach a fost prefect al județului Iași și un membru marcant al partidului liberal. La noi Gheorghe din Moldova a fost cunoscut mai mult prin poeziile sale publicate în volum și în »Viața Românească«.

Gh. Kernbach e originar din Botoșani unde a făcut studiile primare și liceale. Licența în drept și-a luat-o la București unde a stat mai mulți ani și unde a fost unul din cei mai activi colaboratori la »Revista Nouă« a lui Hașdeu Acolo și-a publicat versurile sale iscălite *Gheorghe din Moldova*, pseudonim pe care l'a păstrat și azi. Subt acest nume a scos un volum de poezii.

Venit la Iași, a fost numit membru de ședință la tribunal unde a stat vre-o doi ani, după care s'a retras luând direcția ziarului »Liberalul« din Iași, pe care l'a condus vre-o trei ani. Supt regimul liberal trecut, a fost prefect al județului Botoșani. La retragerea guvernului a venit iar în Iași, unde în anul 1906, a fost unul din întemeietorii revistei »Viața Românească« la care a colaborat până în ultimul moment.

În primăvara anului 1907 a luat directura prefecturii de județ; apoi a fost numit prefect al jud. Iași. În această calitate s'a distins prin spiritul său liberal și onestitatea sa. La inspecțiile făcute de consiliul superior administrativ județul Iași a fost găsit excelent.

Kernbach a fost un poet distins. Moartea sa e și o pierdere pentru literatura românească. El moare în vârstă de 50 ani, lipsit de avere. E regretat de numeroși prieteni și de toți iubitorii literaturii românești. Iată una din multele gustate și cunoscutele sale bucăți literare:

Pe nisipul din grădină
Fermecat de al tău amor
Scris-am ieri gândind la tine:
Te iubesc și te ador.

Peste noapte bătu vântul
Și eu, azi, n'am mai găsit
Pe nisipul din grădină
Decât vorba: Te-am iubit!...

Înmormântarea va avea probabil loc azi Miercuri 23 c.

Congresul din Focșani al »Asociației pentru răspândirea științelor«.

Lupta pentru naționalizarea vieții economice.

În ziua de 20 Sept. st. v. s'a deschis în Focșani congresul »Asociației pentru înaintarea și răspândirea științei în România«. Înființată de vre-o 7 ani, »Asociația« și-a ținut tot la 2 ani congresele sale obișnuite cari atrag tot mai mult atențiunea lumii prin lucrările lor serioase.

Ne bucurăm mai ales de fericita îndrumare pe care a luat-o în congresul din acest an. Conducătorii Asociației au înțeles că activitatea lor științifică nu poate fi de natură pur teoretică și abstractă, ci trebuie pusă și ea în serviciul marilor interese de viață ale neamului românesc. Oratorii au insistat toți asupra primejdiei ce rezultă din întârzierea economică a elementelor străine și au accentuat ca datoria lor e de a colabora la naționalizarea vieții economice. Salutăm cu bucurie această îndrumare sănătoasă și românească.

Iată după »Viitorul« un raport al congresului.

Dumineca trecută s'a deschis congresul în Focșani.

La orele 12:40 sosește trenul cu congresiștii cari sunt primiți de d-nii N. N. Săveanu, secretar general al ministerului de interne, Panaitescu, prefectul de Putna cu întreg corpul administrativ, I. Poenaru, primarul orașului cu toți funcționarii comunali, D. Iordănescu, directorul liceului cu corpul profesoral. I. Teodoru, revizorul școlar cu învățătorii din județ și de deputații și senatorii: N. Săveanu, șeful partidului

liberal din localitate, I. Dimancea, Chirculescu, d. inspector I. P. Rădulescu etc.

La orele 3 se deschide congresul în sala mare de solemnități a liceului, în fața autorităților locale, a membrilor congresului și a unui numeros public.

După constituirea biroului ia cuvântul d. L. Popazu, ajutor de primar, care urează bună venire congresiștilor, arătând că alegerea Focșanilor pentru ținerea congresului constituie o onoare pentru acest oraș.

D. P. Poni, președinte, luă discursul de deschidere al congresului arată importanța actului unirei, făcând totdeodată istoricul trecutului țării noastre. Arată în trăsături generale ce urmări a avut pentru țara noastră marea act al unirei. Descrie progresul uimitor realizat de țara noastră sub domniile lui Alexandru Cuza și Carol I.

Spune apoi că progresul realizat nu e complet. Mai e mult de făcut. Trebuie să luptăm pentru ridicarea stărei culturale și economice a țaranului nostru. Fără conlucrarea acestuia nu vom putea face nimic durabil căci nu se poate concepe un stat modern fără conlucrarea tuturor păturilor populației.

Arată că motivul, care a îndrituit membrii asociației a ține congresul în orașul nostru, rezidă tocmai în faptul că aici era hotarul de despărțire între cele două țări surori. Și deci nu poate ca din discursul său să omită faptul unirei. Mulțumind de primirea făcută, declară congresul de deschis.

D. Panaitescu, prefectul județului, în numele județului și al orașului salută pe muncitorii progresului țării, cari au constituit asociația acum șapte ani la Iași. Arată ce însemnătate trebuie a se da acestui congres, care nu este altceva, decât forma de manifestare a asociației. Aduce mulțumiri din partea județului Putna pentru alegerea orașului Focșani ca loc de ținere al congresului. Congresul, a zis d. Panaitescu, e un omagiu adus unirei. Urează bună venire congresiștilor.

D. Dr. Istrati, secretarul general al Asociației, și al Congresului arată că această asociație e o instituție cu caracter național, economic și cultural. Noi românii, a zis dânsul, suntem copleșiți de străini, cari ne-au luat din mână industria și comerțul nostru, amestecându-se chiar și în agricultură. Până la formarea statului român de azi am avut de luptat cu dușmanii din afară. Azi avem a lupta cu dușmanii din lăuntru (țării), cari caută să ne istovească. Ținta noastră în lucrările viitoare trebuie să fie îndreptată spre cucerirea economică.

Face o comparație între cucerirea cu armele și cea economică și arată că cea economică e mai periculoasă pentru ori-ce popor. Am primit totdeauna cu brațele deschise pe străini, acum însă nu mai putem suferi exploatarea lor, căci ei ne îngreunează lupta pentru trai. Asociația a înscris în programul său și lupta pentru rededeptarea conștiinței naționale și a simțului economic. Apoi d-sa mulțumește persoanelor oficiale și neoficiale de munca depusă pentru organizarea congresului. Face urări pentru prosperarea jud. Putna și a orașului Focșani.

A luat apoi cuvântul d. Poni, care propune ca președinte al viitorului congres pe d. Gr. Ștefănescu profesor universitar, ca vice președinte pe d. Țiteica, iar pe d. D. Mihăescu secretar.

Propunerea e primită.

Se hotărăște ținerea viitorului congres la Târgoviște, la 1911, aceasta în vederea că Târgoviștea a fost pe vremuri capitala Munteniei.

D. Gr. Ștefănescu mulțumește pentru alegerea sa ca președinte.

Apoi D. Poni propune a se trimite o telegramă de felicitare M. S. Regelui. Propunerea e primită cu aplauze.

La ceasurile 5 se ridică ședința și congresiștii merseră să viziteze expoziția din școala primară.

D. Ion I. Teodoru, revizor și școlar al județului, arată importanța expoziției și aduce elogi

Îți cade părul??? N'ai decât să folosești **spiritul pentru păr**, »**Petrol**« a lui **Kulka** care e cel mai sigur mijloc în contra căderii părului și a mătrefei. —

După o folosință de 2—3 zile vom obține rezultate sigure. Prețul unei sticle cu o esplană în limba română 2 cor.

Pistruii, petele galbene, sgrăbunțele și ori-ce necurățenie a feței se depărtează și curățește mai bine **Crema de lapte de crin** a lui **Kulka**. Prețul unei tegle 1 cor. **Săpun de crin** 1 cor. **Pudră de crin** în toate colorile 1:20 cor. **Preparate cosmetice** de prima calitate. Expediare zilnic cu poșta. — Se pot căpăta dela farmacia la »**Vulturul negru**« a lui **Kulka Emil** din **Timișoara-Cetate** Nr. telef. 645.

d-lor Haret, N. N. Săveanu, Panaitescu și tuturor cari au dat concursul pentru o așa de frumoasă expoziție.

D. Dr. Istrati arată că românii au început a dovedi o deosebită dexteritate în ce privește lucrul manual. Aduce mulțumiri dlui Haret pentru importanța dată lucrărilor de mână în școli.

D. N. N. Săveanu, secretar general al ministerului de interne, declară că iubește școala și se simte mândru când vede roadele ei. Spune că nu s'a putut face o expoziție generală din cauza anului rău. Dar chiar prin această expoziție județul Putna dovedește că are învățători conștienți de chemarea lor.

La orele 9 seara și-a ținut d. **D. Onciu**, profesor universitar, conferința sa despre trecutul poporului românesc. D. Onciu a arătat frământările prin cari a trecut acest popor, până când a ajuns a se încheia în statul pe care-l stăpânește astăzi. Vorbește despre luptele purtate cu Străinii și despre păgubitoarele lupte dintre frați, cari au contribuit numai la slăbirea noastră.

Aici la Focșani s'a pus temelia unirei nădejilor noastre. Și după sute de ani de orbecare am ajuns să ne cunoaștem, și să înțelegem că numai strânși uniți putem însemna ceva în viața statelor europene. Numai așa vom putea trăi și mai departe ca popor merit a păstra civilizația latină la porțile orientului. Cu fapte și documente prețioase d. Onciu documentează afirmațiunile sale. Admirabila sa conferință a fost ascultată cu mult interes.

După conferință a avut loc, în sala cea mare a liceului o frumoasă serbare școlară a elevilor dela liceu și dela școlile primare.

Propuneri.

În preajma adunării generale din Sibiu a intrat la biroul »Asociațiunii« următoarea propunere:

Onorată Adunare!

Ca membru al »Asociațiunii« am onoare a-mi înainta în scris următoarea propunere:

1. Țăranul român, putem zice, numai o carte își cumpără în tot anul. Și cartea aceasta din nefericire sau de limbă străină, sau și dacă e de limba noastră, e scrisă așa, că nu înțelege mai nimic din ea. Cartea aceasta unică a țăranului e călindarul.

Pentruca fieștecare țăran să poată ajunge la un călindăr, care să fie, prima oară scris într-o limbă ușor de înțeles, a doua oară să fie ieftină ca să și-o poată cumpăra și țăranul cel mai sărac, propun, ca:

»Asociațiunea« în tot anul să dea un așanumit »Călindărul Asociațiunii«, care atît ca limbă, cît și ca fond să fie primul călindăr românesc.

Ce privește limba eu aș dori, să fie scris în limba cărților bisericesti, căci numai aceasta limbă e pe care o înțelege atît țăranul din comitatul Sătmar, cît și cel din comitatul Brașov. Nu zic eu cu aceasta, că celelalte călindare nu sunt scrise bine, ci sunt scrise într'un anumit dialect și așa mai ales țărani români din comitatele Ungariei rămîn de nu înțeleg nici un călindăr.

Ce privește conținutul conform psihologiei țăranului român ar fi de dorit, că din patru părți, partea primă să fie partea religioasă avînd mai multe bucăți din viața sfinților; partea a doua și a treia să fie din literatura populară așa, că mereu în vre-o cîțiva ani toată literatura populară să fie adunată în călindărul numit al »Asociațiunii«. Partea a patra să fie de conținut diferit.

Iar, ca fieștecare țăran să poată ajunge la călindărul acesta, prețul să nu fie mai mare de 30 de bani.

Ca »Asociațiunea« să aibă cîți mai mulți membri află de bine a propune:

a) ca fieștecare domn cassar al despărțămîntului să fie îndatorat, ca în tot anul într'un ziar din jurul acela să publice lista tuturor cărturarilor români de pe teritoriul despărțămîntului arătînd evident, că cine e membru și cine nu? cine și-a achitat taxa de membru și cine nu? Pentrucă mulți se bat pe piept, că sunt înscrși ca membri ai »Asociațiunii«, cînd aieva nu sunt; mulți iară se înscriu de membri fără să și fi achitat taxa ani de-a rîndul, ca să nu explic aceasta cu o mulțime de cazuri concrete.

b) ca atît dintre țărani, cît și dintre cărturari să capete voie cîți mai mulți, de a se înscrie ca membri, propun ca:

»Asociațiunea« fieștecarui membru în proporția taxei de membru să-i dea în tot anul; călindărul »Asociațiunii« și anumite cărți stabilite de comitet, precum e aceasta și la societatea sf. Ștefan din Budapesta, unde numai membri ajutători sunt peste 4—5 mii, căci pentru taxa de 2 cor. capătă cărți în preț mai mult de 2 cor.

La adunările despărțămîntelor am observat cum mulți țărani, ca membri ajutători plăteau una sau două cor.

și după aceea se căiau, că nici o carte romînească nu li-s'a dat. Cu toții am aflat de justificată căința țăranului nostru.

Cine voiește să se convingă despre adevărul și lipsa propunerilor mele, îl rog să binevoiască a cutriera numai vre-o cîteva sate din comitatele Ungariei și se va convinge.

Să plecăm în sat seara cam pe la orele 7 și așa sunt acuma serile lungi de toamnă și iarnă. Abia pășim pe stradă auzim tineretul horînd. Ascultăm ce fel de hori (cîntece) sunt acele? Romînești? Durere nu! Stăm vre-o jumătate de oră, apoi o oră... și călătorul nostru se scandalizează, că într'un sat curat romînesc să nu poți auzi nici o doină, nici o horă romînească. Alergăm în casă la un țăran cu stare mai bună. Ce aflăm? La masă șede și cetește băiatul cel de vre-o 10—12 ani din o carte. Și ce gîndiți ce fel de carte e aceia? Romînească? Vă înșelați! Cetește un călindăr de limbă străină, mergem la alt țăran și acolo tot aceste le aflăm.

Dar dle părinte! dle învățător! — începe călătorul nostru — dar de ce sunteți Dvoastră în mijlocul poporului? dar de ce sunteți puși ca conducători ai poporului acestuia? dar nici atîta nu puteți face, ca poporului acesta dornic de carte să-i dați în mînă un călindăr romînesc? ci lăsați să aibă tot felul de călindare străine?

Mă rog de iertare — răspunde preotul — priviți, aici pe masa aceasta sunt 10 bucăți din călindărul acesta, 5 din acesta. Să mergem la d. învățător, iată 8 bucăți din călindărul acesta. Dar dle învățator am vestit noi în sat, că sunt la noi călindare ieftine romînești, înzadar am dat 10 bucăți de călindare la aceeași și aceea — dintre cari unul e chiar acela, la care am fost prima oară — iată toți zic, că nu le înțeleg, ba și căroră le-am dat călindăr romînesc gratis, și aceia și-au cumpărat călindăr străin.

Și aceasta nu numai la țărani e așa, dar și la cărturari. La cîțiva membri pe viață ai »Asociațiunii« am aflat mai mulți inși, că la casele lor numai călindare de limbă străină au avut, iar romînesc nu au avut nici unul, înzadar am cerut și de două ori.

Dar nu mai continuu cum e exilată cartea romînească din casele multor țărani și cărturari romîni. Judece ori și cine drepte sunt căințele mele? de lipsă și folositoare sunt propunerile mele?

Recunosc, că s'a făcut mult bine în sîmul »Asociațiunii«, dar mă iertați dacă voui spune sincer, că din binele acela nici a patra parte din satele noastre nu a avut parte. »Asociațiunea« e pentru tot poporul romînesc, e pentru tot satul și țăranul român. Trebuie să cîutăm un astfel de mijloc, ca tot satul și țăranul să aibă folos de »Asociațiune«, iar mijlocul acesta, după a mea modestă părere e, ca »Asociațiunea« să fie răspînditoare, mijlocitoare, cărții romînești, ca fieștecare țăran prin ea să ajungă la carte bună romînă și ieftină, căci înzadar vom ține toate peste toate pentru poporul român, pentru țăranul român, nu ajunge nimic, dacă nu-i dăm în mînă carte romînească, mai ales în veacul acesta, cînd toți țintesc, ca în școala lui să-l înstrăineze de cartea și limba lui romînească.

Am speranță în Dumnezeu, că bărbații »Asociațiunii« vîzînd starea deplorabilă a poporului nostru de pe sate se vor năzui, ca prin mijlocirea »Asociațiunii« în tot anul deja în lunile Noemvrie și Decemvrie, noi preoții și învățătorii din mijlocul poporului să putem pune pe masa fieștecarui țăran carte romînească, călindăr romînesc.

Rugîndu-mă a-mi da propunerile comisiei cenzurătoare sunt

Vașad, la 1 Octombrie 1909.

cu stimă:

Trăian A. Mihalca
preot gr. cat.

D. Dr. Dionisie Stoica, șefredactorul »Gazetei de Duminecă« — dupăcum ni-se scrie din altă parte — va face la adunarea generală a »Asociațiunii« o propunere de următorul cuprîns: »Asociațiunea să sistematizeze succesiv posturi de secrețari salarizați în despărțămîntele (secțiile) sale«.

Adoptîndu-se propunerea aceasta organizarea noastră culturală s'ar face sistematic și cu o zi mai curînd.

Din Străinătate.

Un conflict al porții cu puterile europene. În urma sistării capitulației a erupt și conflictul între poartă și puteri. Anume la protestul cătorva țări din Europa contra aplicării legii de vagabondaj, poarta a răspuns brusc că Turcia face legi cum ei îi convin. La aceasta puterile au răspuns, că o astfel de lege care prescrie pedepsirea cu bețe e contrară învoielilor existente și astfel nu poate fi primită.

Guvernul sârbesc și comisiunea macedoneană. Opritrea celor patruzeci de membri ai comisiunei macedonene la granița a produs mare consternație în Belgrad. Respingerea aceasta e în legătură cu faptul că comisia macedoneană, care acuză pe ministrul Pasici că prin politica sa coruptă a vîndut interesele macedonene și sârbești pentru scopuri bulgare la condamnat la moarte.

O conspirație desmintită. Din Belgrad vine știrea că informațiile date de ziarele străine despre o conspirație, sunt cu totul fără temei. Președintele conducător al conspirației, fostul ministru al Serbiei Grucici e liber și se plimbă fumînd țigări, pe stradele Belgradului și nici nu i-s'a luat interogatoriu asupra »infernalei plămuii«. Știrea aceasta referitoare la Greucici, care e cunoscut de toată lumea de cel mai mare filodinaștic a produs mare ilaritate în întreg orașul. De altcum tendențioasele știri despre conjurație nu sunt altceva decît machinații infame a face greutăți împrumutului sârbesc.

Cătră cetitori!

Adresăm un nou apel abonaților, cetitorilor și amicilor noștri, și îi rugăm cu toată insistența să binevoiască a-si reînnoi abonamentele, a-și achita restanțele și a îndemna pe alții să aboneze.

Sunt atît de mari sacrificiile împreunate cu necesitățile unui organ de publicitate zilnic încât e imposibil a le face față cu un stoc de abonați rău plătitori ori neglijenți.

Mai adaugați la aceasta și persecuțiile fără sfârșit ale proceselor de presă și întrebări-vă apoi, dacă este cinstit, dacă e național și scuzabil lucru să nu-ți plătești abonamentul tău ia vreme și prin neglijența și ușurința ta să stînjenești existența ziarului, pe care îți este drag să-l citești și pretinzi că-l sprijinești.

Ar fi într'adevăr foarte edificător să publicăm pomelnicul celor mulți și mari naționaliști, căroră vecinic tot cu rugări, provocări și apeluri suntem siliți să ne adresăm pentru plata abonamentului și în cazurile cele mai dese și acestea rămîn fără rezultat.

Acum la începutul noului quartal deodată cu deschiderea de abonament mai nădăduim că nu facem lucru de prisos, rugându-i pe domni restanțieri să binevoiască a-și achita restanțele.

Abonament nou deschidem

pe un an	24 cor.
> 1/2 >	12 >
> 1/4 >	6 >

Istoria se repetă?

Interesant este imperialistul »B. H.« în articolul său din numărul de astăzi, unde vorbește de un epizod al dramei dela 1849. În legătură cu momentul când generalul Vécsey a sărutat mîna lui Damjánich în clipa când acesta se sfârșea, iar celalalt pășia spre furca, care avea să-l sfârșiască, zice că-i trece pe dinaintea ochilor ceata întregă de agitatori naționaliști, cari străini de neamul lor ca și sârbul Damjánich sunt totuși nu apărătorii ci dușmanii lor. De aceea în brațele lor este încă multă putere... ca să ne răpună.

Mă rog. Să ne înțelegem nițel. Oare, ceiace austriacii au făcut la 49 în mare, nu faceți voi astăzi aproape zilnic — hait să-i zicem în mic? Nu ați luat voi astăzi rolul — aproape permanent al călăilor de acum 60 de ani? Și eroii voștri de atunci n'au avut aceiași țintă ca și acela, pe cari voi astăzi îi numiți agitatori?

Dar nu luptăm noi »agitatorii« pentru aceiaș libertate, — pentru care au luptat odinioară martirii voștri? cu o singură deosebire, că noi ne-am luat astăzi sarcina de a desrobi însuși poporul maghiar ajuns pe mâna unei clici flămânde de feudali.

Cu noi da, la temniță, dar ne îndoim că o să pupați vr'odată mâna lui Moldován Gergely, lui Burdea, ori mititelului Babeș, cu toate serviciile, cari presupuneți, că vi-le fac!!

Pentru votul universal.

Kossuth prizonierul lui Justh.

Situația politică, deși pare a tinji face totuși pe încetul progrese neconținute. Cel dintâiu fapt care dovine tot mai evident e că coroana și dinastia întreagă doresc o singură soluțiune a crizei: *votul universal*. Lupta întreagă între coroană și coaliție e o luptă pentru și contra votului universal, dela care coroana așteaptă o soluțiune permanentă și nu provizorie a veșnicilor crize ungurești.

De altă parte se învederează tot mai mult că după o lungă luptă, d. Justh a răușit să învingă pe Kossuth și astfel în sânul partidului kossuthist *curentul radical triumfează tot mai mult*.

Dacă Kossuth ar fi avut curajul să înfrunte pe Justh, e sigur că ar fi fost însoțit de majoritatea covârșitoare a partidului, atât de lihnită după pâine și atât de disprețuitoare de principii. O minoritate neînsemnată de 20—30 de deputați ar fi trecut cu d. Justh în opoziție și coaliția ar fi rămas la putere. Noi ne bucurăm însă de soluția asta: triumful radicalismului, căci prin el coroana se va convinge și mai curând că kossuthismul în Ungaria e primedie și un vrășmaș neîmpăcat al dinastiei. Coroana se va hotărî astfel mai ușor de a da puterea unui alt partid și bărbat care să facă votul universal adevărat, desrobind țara de apăsarea națională și socială a oligarhiei de azi.

Consfătuirea grupului Justh.

Ieri grupul Justh a ținut o consfătuire. S'a emis părerea că M. Sa împăratul vrea să prelungească criza până în anul viitor, când *ex-lex*ul fiind un fapt împlinit, vina lui nu va mai putea privi pe viitorul guvern ci pe cel care a plecat, guvernul d-lui Wekerle. Pentru aceia s'a hotărât să se provoace cu orice preț o ruptură spre a forța desărcinarea guvernului. S'a constatat că nu se poate pune temel și încredere în Kossuth. Alții au spus că grupul Justh trebuie să târască în orice caz pe d. Kossuth cu sine. Tactica asta a răușit până acuma și tot mai mulți deputați se declară pentru d. Justh.

Ministerul votului universal.

— Știri telefonice ale corespondentului nostru. —

Budapesta, 6. Oct. Cercurile politice de-aici sunt impresionate de afirmațiunea presei din Viena că partidul kossuthist s'a dovedit incapabil de a forma un nou guvern, și d. Justh stăpânește azi situația în sânul partidului kossuthist. »Reichspost« scrie că după hotărârea partidului kossuthist de a nu ajurna camera nu rămâne decât un singur lucru: să se numească un minister cu singura însărcinare de a legiui votul universal un »Wahlreformkabinett« compus din partidele cari au compus coaliția. Dacă formarea lui e cu neputință, atunci va trebui numit un guvern inparlamentar. Acesta va disolva camera, iar

noua cameră va fi chemată să *leguiască votul universal*.

Deputații sași părăsesc coaliția?

Budapesta. Se afirmă că sașii vor părăsi partidul constituțional.

In jurul partidului „moderat“.

O declarație a dlui Ion P. Lazar.

Primum următoarea declarație:

On. Redacțiuni a ziarului »Tribuna«
in Arad.

Din parte-mi, mi-am spus cuvântul în afacerea memoriului și noului partid politic neexistent, — în »Gazeta de Duminecă«.

Țin să mai reflectez numai la vestea lansată de »Țara Noastră«, că adevărat: »D. Dr. Babeș mi a câștigat bilet de liber parcurs pe căile ferate ungurești, ca să fac propaganda pentru acțiunea d-sale de împăcare«.

Câte cuvinte, — atâtea afirmațiuni păcătoase. Eu, d-lor, am bilet liber pe căile ferate ungurești, de mai mulți ani, dar nu mi-l'a câștigat d. Babeș.

Încât despre călătoriile mele pentru propagarea acțiunii de împăciuire, declar că *astfel de călătorii n'am făcut niciodată*. Ca afirmațiunea mea să fie sprijinită de sfântul adevăr — *rog și provoc pe toți aceia, la cari aș fi călătorit cu aceste gânduri ca să spună publice și fără înconjur scopul eventualelor mele călătorii*.

Declarațiunea aceasta vă rog a o publica în cel mai de aproape număr al prețuitului d-v. ziar.

Cu stimă:
Ion P. Lazar.

Condiția dlui Babeș.

D. Dr. E. Babeș a dat corespondentului nostru o convorbire cu făgăduiala că dacă o publicăm va renunța la procesul său de presă cu care ne-a amenințat. Regretăm că nu putem primi condiția asta de publicare. D. Babeș să încerce în altă parte a face astfel de afaceri și gheșefturi, acolo unde poate e obișnuit să le facă, la noi însă nu merge după principiul lui *do ut des*. Renunțăm deci la ideile »moderate« și la generozitatea dlui Babeș.

Centenarul „Șaguna“.

În cadrul sărbărilor, ce se vor aranja întru amintirea celui mai mare arhieru român, Luni în 5/18 Octomvrie a. c. va fi peregrinagiu la Râșinari. Acolo se va celebra sfta. liturgie, parastas cu vorbire ocazională, după care va urma desvâ lirea bustului, și de încheiere masă comună. Excursiunea la Râșinari se va face cu trăsuri; plecarea Luni dimineața la orele 7^{1/2}, de pe promenada »Bretter«. Pentru procurarea trásurilor trebuincioase și pentru pregătirea mesei comune este absolut necesar a să ști înainte: Câte persoane reflectează la trăsura și câte la masa comună.

Deci toți acei P. T. domni, cari Luni, în 5/18 Octomvrie a. c. doresc a face peregrinajul la Râșinari cu trăsura și doresc a participa la masa comună, sunt rugați a se anunța la d-nul asesor consistorial Lazar Triteanu până inclusive Joi, în 1/14 Octomvrie a. c.

Dacă unul sau altul dintre oaspeți reflectează numai la trăsura, iar la masă nu, sau invers, aceasta s'o anunțe înainte. Prețul trásurii și al biletului de masă va fi aproximativ 10 cor. Pentru a putea satisface cât mai bine așteptările on. oaspeți, ne rugăm a se ținea seamă de acest apel.
Comisiunea spectrală.

INFORMAȚIUNI.

ARAD, 5 Octomvrie n. 1909.

— Percheziție domiciliară la »Tribuna«. În noul nostru palat primim azi a doua vizită a poliției din Arad. Comisarul de poliție Dr. Mikes însoțit de un agent secret a făcut azi după prânz a doua percheziție pentru articolul »Un act de solidă-

rizare«, apărut în numărul 113 dela 28 Maiu a. c. al »Tribunei«. Articolul a fost scris cu prilejul hotărârii medicilor români de a refuza participarea la congresul medical din Budapesta. Stăpânirea noastră neputincioasă de a-și răzbuna asupra medicilor din regatul liber, își descarcă mânia ei asupra noastră. Negăsind manuscrisul căutat organele poliției, au dresat un proces verbal în acest sens și au plecat. Se pare că în noua noastră locuință vizitele acestea se vor indesi și mai mult.

— Știre redacțională. Cu ziua de ieri confratele nostru d. Gheorghe Stolca, părăsind în luna August temnița din Seghedin unde a stat timp de un an și jumătate, a intrat în redacția noastră.

— M. Sa regina la Pietroșița. M. Sa regina și A. S. R. princesa Luisa de Hohenzollern însoțite de două dame de onoare și locotenentul Branga, au vizitat ieri Pietroșița din jud. Câmpulung. Deși vizita suveranei n'a fost anunțată, totuși prezența lor a fost observată îndată, a multime de țărani s'au adunat înaintea primăriei și au făcut o primire entusiast vizitatorilor. Primarul a condus pe M. Sa regina la biserica parochială, veche de 400 de ani. După această vizită M. Sa și suita au asistat la nunta unei tinere perechi de țărani. După ceremonie M. Sa Regina a dăruit tinerei mirese o sută de franci și aceiași sumă mamei sale.

Cătră șease ciasuri seara M. Sa Regina și A. S. Princesa cu suita lor s'au întors la Sinaia cu automobilul fiind însoțiți de aclamațiile locuitorilor.

— Gimnasticul Moceanu. Moartea gimnasticului Moceanu. De loc din Ardeal — Moldován Gergely bătea dăunăzi din pintenii de împrumut spuind că întâiul nume a lui Moceanu a fost acela, ungrit, de Mociari, — el s'a așezat la noi pentru a îndeplini o operă, pe care, după ideile și puterile lui, a și îndeplinit-o. A dat o întreagă pleiadă de gimnastici îndrăzneți, eroici, de artiști în echilibristică, și mândria lui era să-i poată arăta și străinătății, smulgându-i aplauzele.

A înțeles însă și valoarea danțului popular, și până la sfârșit avea o mare bucurie să-l joace în mijlocul tineretului pregătit de dânsul. Astfel învățământul lui are și o însemnătate actuală. Era acum un bătrân de șaptezeci de ani, care, ca un adevărat erou al gimnasticii, nu se dădea. Părul mare, negru, bine îngrijit; ochiul focos și viu, față rumenă, puțină încetineală doară în mers, care nu era însă obosit. Figuri, era în stare a-ți face oricând. De câteori era vorba, ca într'o serbare cu scopuri naționale, gimnastica să-și aibă partea, puteai fi sigur că-l ai pe Moceanu. Îl aveai fără plată. Și l-ai fi putut avea și fără mulțumiri. Bucuria lui era că nu l-ai uitat, că nu i-ai uitat arta. Nu numai o figură, dar și un om de bine, acest reprezentant, dintre cei din urmă, ai ardelenilor veniți pentru a deschide la noi, cu orice preț, drumuri nouă.

(Neamul Românesc).

N. Iorga.

— Tîrnosirea sf. blserici din Cacova. Primim următorul aviz: P. S. Sa d. episcop al Aradului din împrejurări neprevăzute neputând lua parte la sfințirea bisericii din Cacova — fixată pe ziua de 27 Septemvrie (10 Octomvrie n.) — actual sfințirii se amână până la alte dispozițiuni. Cacova, în 4 Octomvrie 1909 n. Comitetul parochial.

— Dovezile lui Peary asupra descoperirii polului. Din New York vine știrea că Clubul Arctic a început revizuirea notelor lui Peary asupra explorării polului Nord. Probabil revizuirea se va isprăvi încă în decursul acestei săptămâni.

— **Moartea unui copil în flacări.** Băiatul de doi ani și jumătate a unui țaran dintr'un suburbiu al Aradului se juca prin curte printre muncitorii, dar într'un moment neobservat a intrat în cuptoriște și s'a pus să frigă coceni în vatra focului cum văzuse pe alți oameni ai casei. Nimeni n'a băgat de seamă lipsa lui, până când a început să țipe. Apropiindu-se prea tare de foc haina i-s'a aprins și-a suferit răni grozave. Transportat la spital a murit curând.

— **Un inginer salvator.** Aseară pela ceasurile șapte, pe linia trenului dintre Timișoara Arad, în apropiere de încrucișarea drumului vicinal, care duce spre Radna, se apropia cu o iuțea foarte mare o drezină mânăta de patru muncitori, pe drezină era și un inginer. Macagiul observând apropierea vehicolului a oprit comunicația peste linia ferată, prin rampă și felinarul obișnuit. În lungul liniei însă se plimba un bătrân I. Walter și sora acestuia. Ei fiind amândoi scurți la vedere n'au observat felinarul și nici n'au auzit strigătele macagiului și chiar în clipa când trecea drezina, au pus piciorul pe șinele liniei. Noroc că inginerul prin o întorsătură iscusită a apucat pe bătrân și l-a ridicat în drezină — scăpându-l astfel de groaznica nenorocire numai cu câteva răni mai ușoare.

— **O nuntă într'un teatru.** Un incident dintre cele mai amuzante a avut loc zilele trecute în sala de spectacole a teatrului imperial din Craiova. Președintele societății »Mismoor« care exploatează aceasta sală, a închiriat-o pentru o nuntă a sergentului-major Popescu. Uitându-și însă de angajamentul ce luase asupra-și, a închiriat sala, pentru aceeași seară, trupei de operetă Marienescu. Astfel în seara spectacolului în fața unei sale arhipline chiar pela jumătatea actului întâi, nuntașii cu lăutarii în frunte, și au făcut intrarea în sală. Vă puteți închipui tabloul și surpriza spectatorilor.

În sfârșit spectatorii cumiși au cedat sala nuntașilor, convinși că un spectacol se poate amăna cu mai puține inconveniențe, ca o nuntă.

— **Un atentat contra unui tren.** Contra trenului accelerat dinspre Cluj-Oradea-mare s'a comis un sângeros atentat în decursul zilei de ieri. În gara dela Mezötelegd, doi indivizi turmentați s'au urcat în trenul accelerat fără bilet și așa de subit încât conductorul nici nu l-a observat. Îndată ce s'a pus trenul în mișcare au năvălit cu cuțitele scoase într'o cabină a unui vagon de clasa I. și au atacat pasagerii cari se aflau înăuntru. Mulți dintre aceștia dormiau doborâți de oboseala drumului, iar când au fost atacați de cei doi indivizi au fugit pe coridoarele vagonului țipând de spaimă. Mai mulți dintre călători au fost răniți prin lovituri de cuțite iar un notar era să fie omorât dacă personalul trenului nu ar fi intervenit la vreme. Atentatul pungașilor a produs o panică teribilă și numai cu mare greu au putut fi puși în imposibilitate și la gara din Oradea predați autorităților.

— **Din Săliște.** D. Octavian Sglimbea, notar comunal în Săliște (lângă Sibiu) în luna trecută a fost ales director executiv la »Casa de păstrare« societate pe acții în Mercurea. Prin aceasta alegere a devenit vacant postul de notar al doilea în Săliște la rezortul de dare. Salar conform legii. Concursul scris va expira în luna curentă. Aviz tinerilor români bine cvalificați.

— **Crema de roze a lui Pokorny.** Folosirea acestei creme promovează frumusețea femeiască, și în cel mai scurt timp depărtează de pe obraz pistrii, pete provenite dela ficat, buburuțe, roșata pielii, netezește urmele vărsatului, face să dispară orice necurătenie de pe obraji și mâni, asemenează creșturile (sbărciturile) etc. Deslușiri mai pe larg în anunțul publicat în numărul de azi al foii noastre.

— **Cel mai bun loc de târguiești de parfumi.** săpunuri, perli de dinți, prafuri de dinți ape de gură, prafuri pentru dame, Cremă de obraji, cosmetici, spongii și instrumente de gumă. Toffelul de instrumente medicale și pentru moașe, la farmacia lui *Burger Frigyes* cu firma: »la un corn« în *Kolozsvár*.

— **Medicamentele de reguță nu se numără între plăcerile vieții.** Măcar »*Emulsiunea Scott*« acolo ar trebui ordonată, dacă considerăm câtă jale și lacrimi delatură ea din camera copiilor. »*Emulsiunea Scott*« nu numai că vindecă tot ce poate vindeca oleul de ficat de pește, dar are și mai mult efect prin acela, că are gust plăcut, absolut fără nici un miros și copiilor le procură momente de plăcere. Se vinde în toate farmaciile.

Felurimi.

Un interview cu Napoleon. Ziarul »Figaro« din Paris, în numărul său de Luni comunică un interesant interview cu temutul împărat francez. Lordul Broughton, prieten al scriitorului Byron, bun literat și cunoscut sub pseudonimul Hobhouse și-a notat în ziarul său amănuntele unei întâlniri ce a avut un prieten al său M. în 1815 pe insula Elba, cu Napoleon. Acest individ a mers anume în Elba ca să se întâlnească cu temutul dușman al englezilor. Când s'au întâlnit, împăratul care făcuse o plimbare însoțit de un intim al său Bertrand, i-a ieșit în cale și l-a salutată începând astfel vorba:

— Cine ești d-ta — întrebă împăratul.
— Sunt englez.
— Ce cauți pe aici?
— Am venit să Vă văd Maiestate.
— Ce știi din Paris?
— Aproape nimic. Au prins vre-o 30 de oameni și au îndoit garnizoana.

Și au plecat amândoi spre San Martino. Pe drum întreabă împăratul.

— Ce crezi despre situația din Franța?
— Azi noapte a fost furtună Majestate, dinspre ziua viforul a încetat, dar marea e încă agitată.
— Ai răspuns cuminte — a zis Napoleon. Ajungând în San Martino au intrat într'o cameră singuratică și și-au continuat discuția.
— Ei, acum suntem singuri, poți să mă întrebi tot ce vrei.

— De ce ai stat atita vreme în Moscva?
— Treizeci de ani de-arindul am urmărit observațiile meteorologice, în toamna anului 1812 însă iarna a sosit cu cinci săptămâni mai de vreme ca de obicei. Eu nu puteam prevedea aceasta. A fost o greșală ca atâtea altele în viața mea publică și militară, una dintre acelea, cari obveniași și de 10 ori la zi.

— Cum se poate?
— Da, a fost o greșală și atunci când mi-am pus de gând să cuceresc Anglia. Englezii sunt un popor glorios și mi-am zis întotdeauna că în lume nu există decât două națiuni: engleză și franceză, pe cea franceză am creat-o eu. Ia spune ce-ați fi făcut d-voastră să fi debarcat într'o zi în Anglia?

— Nu știu, dar știu că am fi făcut tot posibilul pentru liberarea Angliei. Noi admirăm cu toții geniul d-tale, dar cu toate acestea trei lucruri nu-ți putem ierta.

Urmează comunicatul despre asasinarea contelui Enghien, otrăvirea bolnavilor de pestilență, și măcelărirea celor două mii de turci din laffa, pe cari acte Napoleon le desmințește cu toată demnitatea.

— Spuneți Maiestate — continuă lordul — e adevărat că-n Fontainebleau după ce ați căzut prins — s'a oferit un mameluc să Vă taie capul.

— Prostii! Ce crezi că sunt un biet negustoraș bancrotat, care deodată cu averea și-a pierdut și viața? Napoleon rămîne tot Napoleon. Numai e adevărat că eu mi-am trăit traiul.

— Istoria are numai trei oameni mari: Alexandru macedon, Cezar și Napoleon.

— Ar fi adevărat ce spui d-ta, dacă la Moscva m'ar fi nimerit vre'un glonte, dar așa... Evenimentele ultimilor ani mi-au cam întunecat gloria.

Și zicând acestea Napoleon se plimba cu pași largi prin sală, și a tăcut o vreme, pînă cînd a întors de nou discuția asupra situației Franței.

— E adevărat Maiestate — zise lordul — că în decursul consfătuirilor scrijelei cu briceagul fotoliile și pînă și tronul propriu.

— Ași, parcă atunci n'aveam ceva mai cu minte de făcut, numai să mă joc cu briceagul.

Acum englezul încercă să aducă pe tapet o chestie foarte delicată.

— E adevărat că Maiestatea voastră a depus mari capitaluri la case străine?

Întrebarea a fost cam bruscă și Napoleon a răspuns ca ars:

— Niciodată! Cum ți-ai putut închipui așa ceva? Tetdeauna am urmărit scopul cum ași putea mai ușor da de ripă băncile d-voastre, dar nu să le alimentez. Talleyrand ar fi fost capabil de așa ceva, eu însă nu.

Poșta administrației.

Moise Suricescu, Șistaroveț. Am primit 24 cor. abonament până la finea anului 1909.

Economie.

Piața de bucate din Aradul-nou.

5 Octomvre 1909.

S'a vândut azi:

grâu 1000 mm.	14—14.10
orz 100 mm.	9.10—9.20
ovăs 100 mm.	6.90—7—
secară 100 mm.	6.70—6.80
cucuruz 200 mm.	4.80—5.00

Prețurile sunt socotite în coroane și după 50 klg.

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta.

Budapesta, 1 Octomvrie 1909.

Prețul cerealelor după 100 klg. a fost următorul:
Grâu nou

De Tisa — — — — —	28 K.	35—28 K.	70 fil.
Din comitatul Albei — — — —	28	> 15—28	> 60
De Pesta — — — — —	28	> 45—28	> 80
Secară de calitate I. — — — —	19	> 50—19	> 65
Secară de calitate mijlocie — — — —	19	> 30—19	> 50
Orzul de nutreț, calitate I. — — — —	15	> 20—15	> 60
Ovăs de calitate I. — — — —	15	> 50—15	> 80
Ovăs de calitate a II. — — — —	15	> —15	> 40
Cucuruz — — — — —	15	> 50—15	> 70
Bănățânesc — — — — —	28	> 55—28	> 95
De Bacica — — — — —	28	> 55—28	> 95

Receala

e ușa secretă, prin care intră toate boalele serioase în corpul omenesc. »*Emulsiunea Scott*«, compoziție de olei de ficat de pește e însă cheia care închide aceasta ușă, încă înainte de a se apropia boalele de ea.



Emulsiunea Scott

a ajuns la mare renume, mai ales prin curățenia, mistuirea ușoară și puterea de vindecare. Medicii, moașele, părinții și bolnavii deopotrivă recomandă acest medicament, ca cea mai încrezută propiă a sănătății.

Emulsiunea Scott e cea mai veritabilă.

Să vinde în toate farmaciile. 9

Prețul unui flacon original 2 cor. 50 fil.

BIBLIOGRAFII.

A apărut: *Organizațiunea creditului prin băncile românești*, un studiu de Eugen Brote. Arad 1909, »Tribuna« institut tipografic, Nichin și consoții, prețul 1.50 cor.

»*Activitatea literară a mitropolitului Andrei Șaguna*«, de Gheorghe Tulbure, asesor conzistorial în Oradea-mare. Sibiu, tiparul tipografiei archidiecezane 1909. Prețul 1.50 cor. Recomandăm cărțile acestea cu căldură cititorilor noștri.

A apărut și se află de vânzare la librăria »Tribunei«

„Impresii de teatru din Ardeal“
de Zaharie Birsan.

Recomandăm cu căldură acest frumos și interesant volum, în care se afirmă cu o nouă putere talentul simpaticului nostru artist.

Prețul 2 coroane.

Plus 20 fileri porto.

Redactor responsabil Iuliu Giurgiu.

»Tribuna« institut tipografic, Nichin și cons.

„MUREȘANUL“

instituit de credit și economii soc. pe acții
în Maria-Radna.

Convocare.

Onorații acționari ai institutului de credit și economii »Mureșanul« sunt convocați prin aceasta la

Adunarea generală extraordinară,
care se va ține în Maria-Radna, Joi în
18 Noiembrie, n. a. crt. la 2 ore d. a. în
localul institutului.

Obiectele de pertractare:

1. Deschiderea adunării generale, constatarea numărului acționarilor prezenți și al acțiilor, pe cari le reprezintă.

2. Denumirea a unui notar, doi verificatori și trei scribinători.

3. Alegerea directorului executiv conform §§-ilor 37 și 41 din statute.

4. Alegerea unui membru în direcțiune.
M.-Radna, la 1 Octombrie 1909.

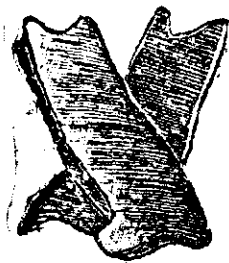
Mihailu Veliciu m. p.
președintele institutului.

Fabricația cea mai bună de

PIELE

și de tălpi, fabricația proprie de partea
de sus a ghetelor, în asortimentul cel
mai mare, cu toată scumpetea se găsesc
cu prețurile cele mai ieftine
în magazinul de pele al lui

Gyöngy Sándor
BUDAPEST III., Tavasz u. 1



Distins cu diploma
de recunoștință
:: în anul 1904. ::

Catalogul ilu-
strat a prețu.

Invenție nouă!

Invenție nouă!

Moară de oțel pentru întrebuințare
în economie și acasă, macină excelent orzul,
cucuruzul și grâul, se învârtă cu mâna, puterea
de muncă a unui băiat de 6 ani, 1 kilogram pe
minut — pe lângă garanță.

Prețul 14 coroane.

Fac aparate pentru desfa-
cerea sămânței de lucernă și trifoiu,
de mână cu puterea ori cu mâna, de aplicat
în mașina de imblătit ori de sine stătătoare.
Prețurile să se întrebe.

Kádár Gyula

fabrică de aparate de desfăcut să-
mânța trifoiului și atelier de repa-
rături de mașini

ORADEA-MARE

(Nagyvárad) Vilanytelep mellett

Alexandru Văleanu

magazin de mănuși, de bandaje și de pantofărie ortopedică.
Sighetul-Maramurășului.

(Mărmaros - sziget).

Piața principală (Főter).

Beșici de gumă
americane,
beșici de pește
— franțuzești. —

Prezervative
femmeiști, Clo-
rapi de gumă,
suspensoare,
bandaje, mănuși,
bandaje „Diana“,
— irigatoare. —

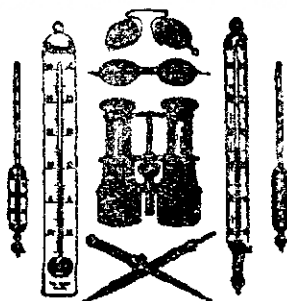
Execut după co-
mandă medicală,
ghete orthope-
dice pentru pi-
cioare ori-cât de
bolnave și dure-
— roase. —



PETRY ÁRPÁD

orologier și mehanic

Oradea-mare — Nagyvárad, Rákoczi ut 3.



Recomandă a-
telierul său bo-
gat de oro-
loage, instru-
mente optice
și de fotogra-
flat; ține în
magaz'n cele
mai bune oro-
loage, oche-
lari, ochelane, termometre, baro-
metre, gradator medical pentru
căldură și ferbintală, gradator
— pentru spirt și aier, —

precum și tot felul de artelii pentru fotografiat
și primește repararea tuturor lucrărilor ce se țin
de branșa aceasta cu prețuri ieftine pe l. garanță.

Gaut

un scriitor cu praxă.

Plata: 100 cor. lunar.

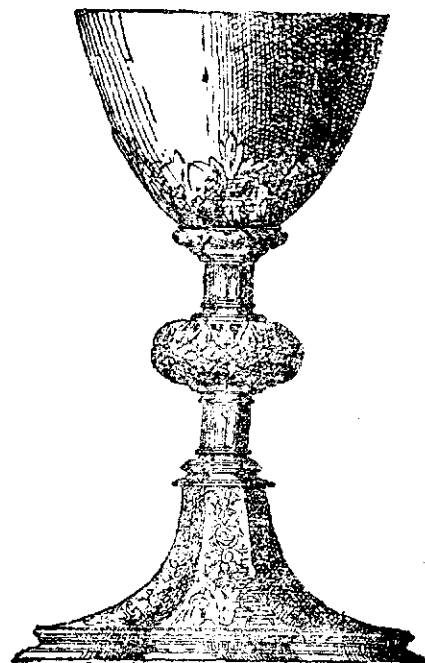
Dr. Victor Moldovan
adv. în Mocs.

Fondat la 1879.

Telefon 107-14.

Bittner János

fabricator de articole bisericesti din aur
— argint și din tot felul de metale. —



Recomandă în atențiunea onor. preoțimi
monumentalele sale obiecte bisericesti
originale și în stil curat, precum și
auritura și argintătura executată prin
foe și nefalsificată. Auritura prin
— foe dela 21 cor. în sus. —

Fabrica:

Budapesta IX., Lónyay-utca 23.

La dorință escurgem la fața locului.

Catalog mare și ilustrat trimitem gratis
și franco.

ANUNȚ.

Se află de vânzare

un motor de gaz

cu putere de 2 PH. și cu transmisiune.
Motorul e folosit de 2 ani, dar funcționează
foarte bine. — Doritorii să se adreseze la
administrația ziarului »Tribuna« în Arad.

Dacă vrei să rămâi tot tineră și frumoasă!

să folosești numai

CREMA DE ROZE,

efectul căreia e sur-
prinzător și plăcut.

Asemenea efect cu alte asemenea preparate nu s'a
putut ajunge. Prin urmare CREMA DE ROZE e
cea mai excelentă pentru păstrarea fineței obrazilor
și mânușilor. Prețul unui flacon 1 cor.

SAPUNUL DE ROZE,

perfect și pre-
parat din cele

mai plăcute și odorose materii. Bucata 70 filleri.

PUDRA DE ROZE,

foarte recomandabilă.
Preparată din cele mai

gingașe părți, se prinde bine și de loc nu e vătămă-
toare. În culori: alb, rosa și ereme. Prețul 1-20 cor.



A se comanda la:
POKORNY DUȘAN,
farmacie la
SFANTA TREIME, în
FEHÉRTEMLON.

Tipografia „Tribuna“

Proprietar: GEORGE NICHIN
Arad, str. Deák Ferenc 20

Rugăm pe toți abonenții, să binevoiască a lăți „TRIBUNA“ în toate părțile, că numai așa putem lupta spre binele neamului românesc!

Cereți „TRIBUNA“ la cafenele, la casine!!

Cereți un număr de probă!

Abonamentul se vede în fruntea ziarului!!

Băncile românești, Oficiile parohiale, advocații, comercianții, măestrii, preoții, învățătorii se nu dea banii la străini pentru tipărituri, ci se procure toate cele de lipsă la Tipografia „TRIBUNEI“, unde se fac tot felul de tipărituri dela cele mai mici până la cele mai mari, fine și pe lângă prețuri moderate.

Tipărituri și opuri putem face în ori ce limbă!

Pentru ziarul „Tribuna“ anunțurile le primește Administrația pe lângă prețurile cele mai ieftine.

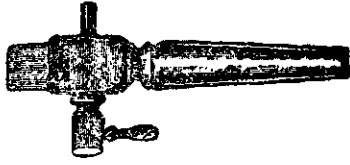
Să sprijinim instituțiunile românești!!



Prima fabrică de slăvini din Ardeal.

Mozes András

Braşov, (Brassó) Hosszu-utca 32.



Recomandă neguțătorilor de fier, vin și șpirț, precum și fabricelor de oțet slăvinele sale pentru vase, pregătite din lemn de prun și arțar cu prețuri moderate. — Catalog de prețuri la cerere cu provocare la z'arul acesta trimit gratuit

TOȚI SE MIRĂ

de o pompă de mână contra focului.
E cea mai nouă invenție brevetată

Ca primul ajutor în caz de primejdie și neprețuită și pentru aceea, că are o construcție ușoară, condiționează apă puțină și o poate întrebuința ori și cine. Apoi e ușoară circa 2¹/₂ kgrm. Se poate folosi și la udatul grădinilor. Prețul 20 cor. Spedirea se face numai cu rambursă.

Cine trimite însă suma de 21 cor o primește franco. Se capătă la tinichigiu

TRAXEL I.

LUGOJ, strada Nedelko nr. 17.

INȘTIINȚARE.

Am onoare a înștiința on. public, că am luat în primire fostul hotel „La Steaua de Aur” din str. Boczkó și în viitor va purta numirea de firmă:

„Hotel la podul de fier”.

Ori-ce serviciu se va face sub îngrijirea mea personală.

Odăi curate de nou renovate se pot căpăta cu prețul de 60 cr.

În restaurant, totdeauna se află mâncări și beuturi curate și gustoase precum și Koser.

Cerând binevoitorul sprijin a onor. public român semnez, cu stimă:

Czitrom Janka,

proprietara hotelului cu restaurant
»La podul de fier«.

TUNNER CORNEL industrie de marmură și granit.

Telefon 856.

Timișoara

Telefon 856.

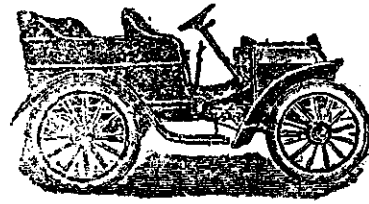
Hunyady-út 4 (Telefon 280).



Își recomandă magazinul asortat bogat monumente, table de marmură, statui, fabricație proprie în executare de gust frumoasă și cu prețuri moder.

Având un magazin bogat, lăferez mai — — ieftin ca orice concurență. — —

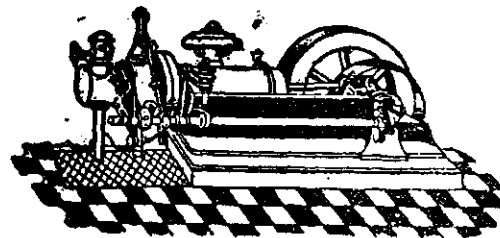
Recomandându-mă on. public cu stimă

TUNNER CORNEL, măiestru de sculptură în piatră.**Ferdinand Saller**

stabiliment de mașini, motoare și automobile.

Sibiu, Franziskanergasse 6.

Se execută orice reparații de motoare cu benzină sau cu ulei. Garantez întrebuințarea minimală de material și prestație maximală. — Construiesc motoare nouă de benzină dela 2 la 6 HP. puterea cea mai ieftină pentru industrie și agricultură, stabile sau transportabile. — Toate reparațiile atin-gătoare de ramura mașinelor sã execută în mod special și ieftin.



Cele mai bune referențe.
Prețurile ieftine.

Serviciu solid.

Fac reparații de automobile și de biciclete.

Nr. telef. pentru oraș și comitat 509

BANI

pe moșii și case de închiriat din Arad

cu amortizație de 10—70 ani

după mărimea sumei împrumutate cu 4, 4¹/₄, 4¹/₂, 4³/₄ și 5⁰/₀, pe lângă dividendă de mijlocire și amortizație de interese corăspunzătoare până la valoarea cea mai mare.

Spese anticipative nu sunt, la dorință anticipes spesele de intabulare, convertex datorile de interese mari.

==== Rezolvare grabnică, serviciu prompt. ====

SZÜCS F. VILMOS

Representanța pentru mijlocirea de împrumuturi a

Institutului pentru credit fonciar din Sibiu

pe teritorul comitatului Arad, orașului Arad, comitatului Bichiș, Gyula, Ciaba.

ARAD, Karolina-utca 8. (Casa proprie.)

(Lângă filiala Poștei.)

Primesc pe lângă onorar acuisitorii de afaceri abili și demni de încredere.

Grosz Nagy Ferencz,

farmacia : : farmacia : :
elst. : : Debreczen : : Arany egyszaru

Numai există reumă!

Cine voește să scape de ori-ce soi de reumă și de tot felul de dureri externe să cumpere o sticlă mare din renumitul

Balzam Regesc

(Király Balzsam) al cărui efect vindecător e recunoscut de medici 1 sticlă mare 2-65 Cor. cu îndrumare, 3 sticle mari 6-65 Cor. cu îndrumare, porto-franco cu rambursă. Patentat, în nenumărate spitale de frunte se aplică ca cel mai bun medicament.

**MUSTAȚA E FRUMOASA**

dacă întrebuințezi

POMADA HAJDUSAG

cea mai bună pentru creșterea și potrivirea mustețelor, pregătită din materie neamsuroasă. Efectul se vede foarte întep și cu siguranță. Scutit prin lege. Un borcan 30 ml. Prin poștă se trimite numai 3 borcane cu 2-15 Cor. Cu rambursă gratuit.

Medicament pentru văpsirea părului.

În calori blond, brunet sau negru. Efect la moment
O singură vopsire e de ajuns, ca părul sau musta
ta o lună să aibă culoarea ce o dorește. Nu în-
sprește părul. O sticlă cu medicament pentru ori
și se culoare 4 cor.

Vânzare de lemne de foc!

Am onoare a aduce la cunoștința onoratului public, cumcă din pădurile proprii și de pe proprietatea mea liferez cele mai bune

lemne de foc

din magazina dela Bârzava (cott. Arad) cu vagonul. Afară de aceasta recomand magazinul meu de lemne, calitatea cea mai bună, uscate și clădite în stânjini, în **Arad, Óvár-tér nr. 10.** (La fosta casă de vamă înaintea podului cetăți).

Liferez acasă și lemne tăiate cu săcurea dela 50 klgr. în sus. Una mije metrică cu 2—2'30 cor.

Prețurile se pot ști la facerea comandelor dela dl **Petru Novac**, propriet. pădurilor din Vasoiaia, în **Arad** str. Weitzer János nr. 19. **Telefon 670.** (Dela Octombrie în casa proprie Teleky-u. nr. 4. vis-à-vis de reședința episcopoească) sau în **Arad Óvár-tér 10.** **Telefon 579** unde e magazinul la fosta casă de vamă înaintea podului cel mare a cetăți.

De asemenea pot servi cu țigle (cărămizi) veritabile.

Cerând binevoitorul sprijin al onor. public rămân cu deosebită stimă:

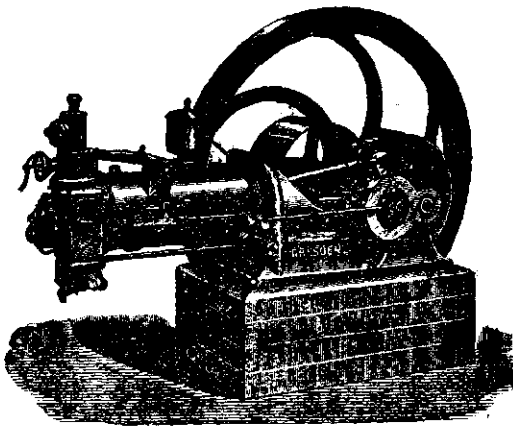
PETRU NOVAC,

proprietar și neguțator de lemne.

Prima firmă de motoare sudungară.

SCHMEREK și SZABÓ

© © Temesvár-Jószefváros, Bonnáz-u. 14. © ©



Recomandă motoare mânate cu ulefu brut, benzin și cu gaz de prima calitate, precum și orice artefacte tehnice uleiuri, instrumente și mașini. Primește instalație de mori pentru măcinat. — Atelier de re— parat propriu —

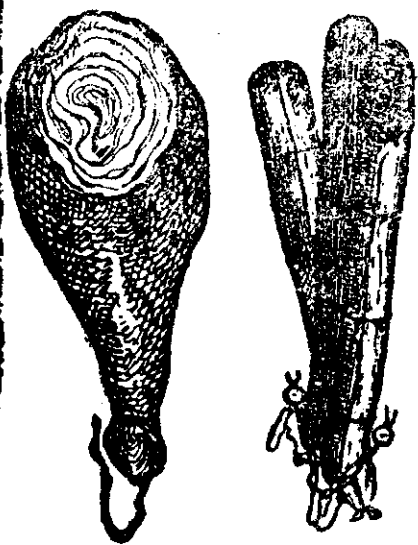
Catalog de prețuri se trimite gratuit și francat.

S'a isprăvit cu ori-ce vole, dacă te strâng sau te vatămă ghetele!

Pentru picioarele bolnave ori vătămate, cel mai bun leac e ghetele bune, cari se întind, dar nu vatămă, apără piciorul, dar nu-l sdrobește. Pentru picioare înregulare, sau de tot simțitoare, cele mai bune

Ghete artificiale

pregătește: „Asociațiunea productivă a călătorilor Aradani“ sub conducerea directorului Iustin Olar, instructor și specialist în acest ram industrial. — Firma asociațiunei „La Cisma roșie“ Arad, Szabadság-tér nr. 14. Mare asortiment în ghete gata cu prețuri moderate.



Órsos István

fabrică de cârnățării
Temesvár, Gyárvaros
Gyárudvar utca.

Recomandă specialitățile excelente de cârnățării, precum și de salamă cu prețurile cele mai ieftine de zi. La comande mari se dă rabat. — Expediare cu poșta și cu trenul. Serviciu prompt și conștiințios.

Intr'un pătrar de oră nu mai aveți dureri de cap dacă veți folosi renumitele

pastile contra durerii de cap

a lui Rozsnyay.

Prețul unei buc. 20 fill., 6 buc. 1 cor.

Picurii alpini ^{pen-}_{tru} stomac

a lui Rozsnyay

ca întăritori de stomac — sunt neîntrecuți. —

Se află de vânzare exclusiv în

Farmacia lui

ROZSNYAY MÁTYÁS

Arad, Szabadság-tér.

Succesorul lui DERNER GYÖRGY

ROTH JÁNOS

BRAȘOV—Brassó, Felső-uj utca 28.

Se recomandă ca lăcătar—mașinist, întreprinzător în toate afacerile de lăcătarie la edificii și alte întreprinderi. Pregătește pieptene pentru pieptenărea lânii și a caierelor, precum și toate mașinăriile pentru torsul și dăpănatul lânii. Mai departe reparaază mașinerii de moară și le — — — ajustează cu elopotele electrice. — — —

Organizație solidă, promptă și pe lângă prețuri moderate.

15 Octomvrie. 15 Octomvrie.

Prima fabrică de nisip, peatră de var
și stingătoare de var din Perjámos.

Fillala arădăvă

pe piața Óvár-tér. se va deschide la 15 Oct. a. e.

Comandele se primesc deja în cancelaria fabricii din

:: :: :: Arad, Óvár-tér, la :: :: ::

RÖSER MIHÁLY és Társai.

15 Octomvrie. 15 Octomvrie.

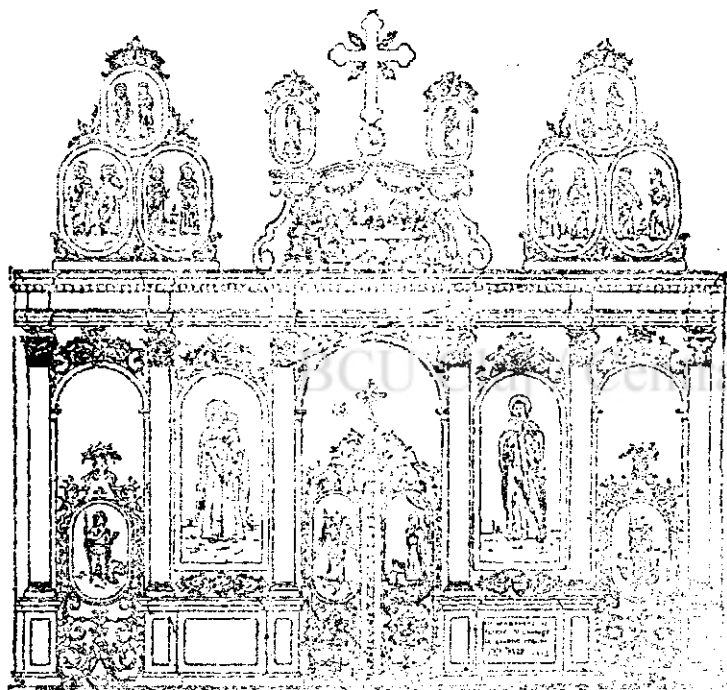
Fondată la 1870.

Fondată la 1870.

— Edificator de altare și iconostase bisericești. —

Komáromi László

Rákospalota (I. Budapesta) Str. Főut 49.



Edifică și aranjază pe deplin:

altare, iconostase, icoane, statuie, strane,
amvoane, scaune (bănci) bisericești, ș. a.

Renovez pe deplin, ori în parte bisericile pe lângă
prețuri foarte ieftine. Poftim pe ori-cine să binevoiască a
compara preliminarile mele cu ori-care din străinătate.

Croitorie românească.

Am onoare a aduce la cunoștința domnilor ro-
mâni, cumcă cu începerea sezonului de toamnă

**mi-am asortat bolta cu cele
mai fine și elegante stofe,**

și cumpărând pe bani gata, sunt în poziția de a lucra
foarte ieftin și anume;

Un rând de haine dela 40—50 coroane.

Un pardesiu din orice stofă 40—50 cor.

Un rând de haine caiser negre 50—60 cor.

Un roc de iarnă 50—60 cor.

Comandele se fac numai pe bani gata.

Drept aceia orice român are datoria și e rugat
a comanda la firma românească, totodată va
face și economie.

Rugând sprijinul domnilor români sunt

cu deosebită stimă:

Nicolau Iosif,

Arad, strada Deak Ferencz 31.

Col dințalu atelier de pietri monumentale aranjat
cu putere electrică.

GERSTENBREIN TAMÁS és TÁRSA maeștru de monumente
și pietri de cimitir

Fabricație proprie din marmoră, granit, labrador etc.

Din pietri de mormânt magazina se află în
Kolozsvár, Ferencz József-ut 25.

Cancelaria și magazinul central:

Kolozsvár, Dézsma-u. 21.

Telefon 662.

Filiale: Nagyvárad, Nagyszombat, Déva și Bánpatak.



Magazie de articlii pentru biserici și preoți.

GEORGE JANCOVICI
ARAD, Forray-utca Nr. 2.

Principiu:

Câștig puțin, circulație mare.

Au sosit noutățile de toamnă!

Aduc la cunoștința p. st. publică că în
prăvălia mea se pot vedea următorii articlii
de curând sosiți:

Cumpărări nu sunt obligate.

Postavuri de costumuri en-
glezești colorate, flanele de
halaturi de lână și de erme-
lin, barcheturi, tenisuri.

Mătăsuri pentru bluze la
modă, asortiment bogat.

Albituri femeiești gata, pânză
de ață și pamut, șifoane. Co-
voare, perdele, fețe de pat și
de masă, și mulți alți articlii,
cari nu se pot toate înșira.

Postavuri de reverenzi so-
site acum, brâuri preoțești
pe culorile roșu, vânăt și
negru.

Ciorapi împ. letiți în temniță.